

Salut mental i riscos laborals

Unitat de Salut Laboral de Barcelona

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

 Agència
de Salut Pública

Interès en salut mental (I)

1. AUGMENT DELS PROBLEMES DE SALUT MENTAL
 - Població general. OMS. Informe mundial 2001
 - Els trastorns de salut mental (TRSM) afecten a més del 25% de la població en algun moment de la seva vida
 - 20% dels pacients d'atenció primària presenten un o més TRSM
 - EEUU: cost anual dels TRSM 2,5% PIB
 - Holanda: TRSM 23% total costos dels serveis de salut
 - Població treballadora
 - Salut mental en població activa de Catalunya (ESCA 2006): 6,4% homes i 13,4% dones amb TRSM
 - Unitats de Salut Laboral de Catalunya
 - 2001: 26 casos (2,8%)
 - 2003: 354 casos (26,9%)
 - 2005: 2094 casos (34%)
-

Interès en salut mental (II)

2. DÈFICIT A L'ATENCIÓ DELS PROBLEMES DE SALUT MENTAL RELACIONATS AMB EL TREBALL
- En l'àmbit de l'assistència
 - Definició legal de malalties professionals i accidents de treball
 - En l'àmbit de la prevenció
 - Manca d'intervenció en riscos psicosocials

El canviat món del treball

- Adaptació de les empreses per fer front a la competència
 - Modificació de recursos humans
 - Grandària plantilles: contractes temporals
 - Horaris laborals flexibles: festius, irregulars, temps parcial i hores extres involuntàries
 - Organització del treball: intensitat i ritme de treball, canvis ràpids contingut
 - Riscos psicosocials
 - Intangibles
 - Relacionats amb la organització del treball
 - Mecanisme d'acció: estrès
 - Augment relatiu (disminució clàssics, canvis organitzacionals)
-

Riscos psicosocials (I)

EFFECTES EN LA SALUT I BENESTAR

- **Hàbits:** Tabac, alcohol, trastorns de la dieta
- **Salut mental:** Ansietat, depressió, burnout
- **Biològiques:** Trastorns cardiovasculars, mal d'esquena, somatització (mal de cap, mal d'estómac...), trastorn del son
- **Socials:** Problemes familiars, amb els amics...
- **Empresa:** Absentisme, impuntualitat, vagues i conflictes, rotació, disminució de la qualitat i la quantitat del treball

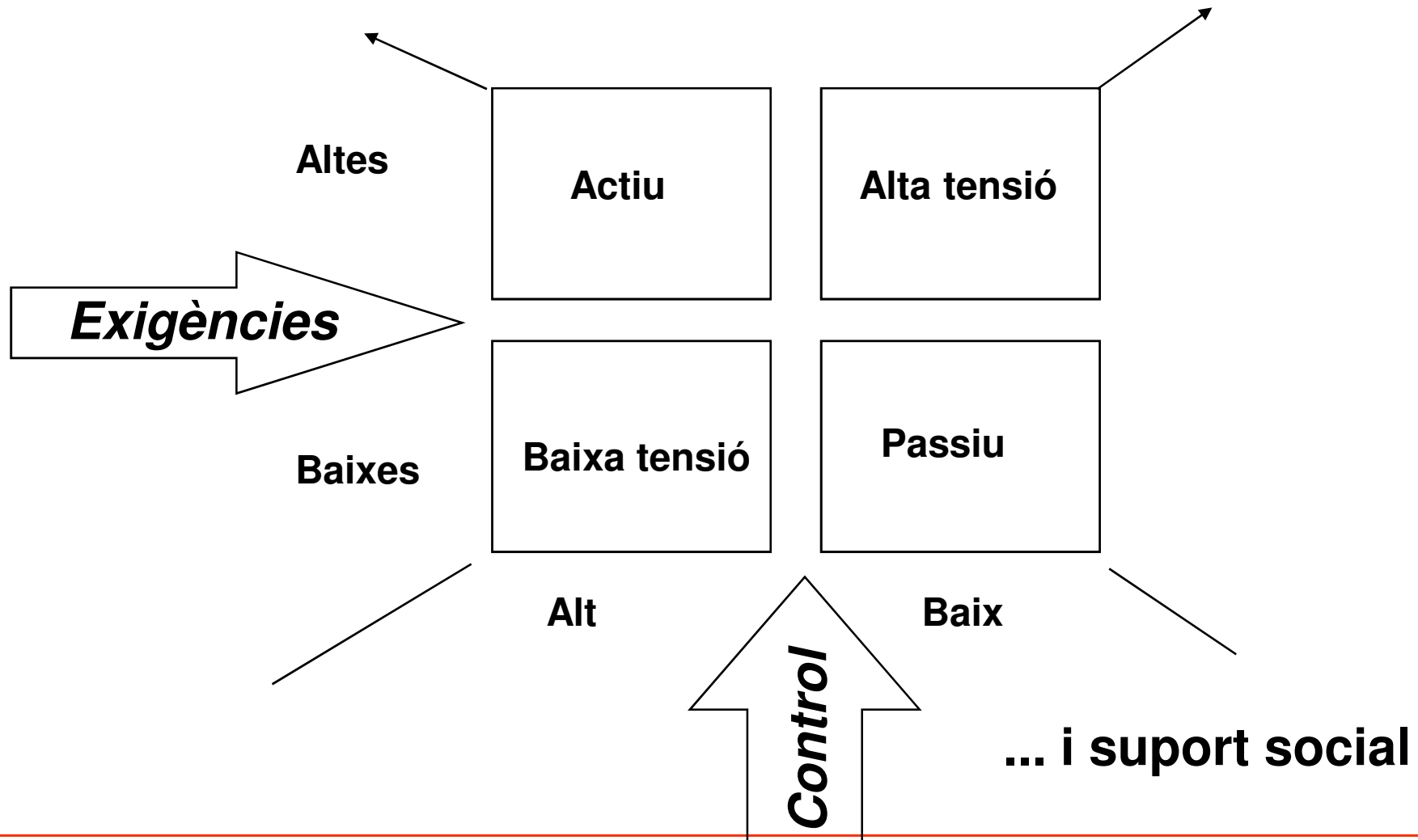
Riscos psicosocials del treball (I)

- Riscos intangibles relacionats amb l'**organització** de la feina
- Actuen a través d'un mecanisme d'**estrès** que pot ser causa de diferents trastorns de salut
- Dos models bàsics, 4 grups de riscos:
 1. Exigències-control-suport social (Karasek)
 2. Esforç-compensacions (Siegrist)

Fernández-López JA, Siegrist J, Rödel A, Hernández-Mejía R. El estrés laboral: un nuevo factor de riesgo. ¿Qué sabemos y qué podemos hacer? Aten Primaria 2003;31(8)1-10

Riscos psicosocials

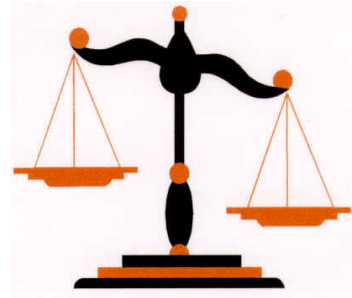
Exigències-control-suport

Riscos psicosocials

Esforç-compensacions

- **Esforç**

- **Compensacions**

- Estima: Respecte, suport adequat, tracte just
- Salari adequat als esforços
- Control d'estatus: Perspectives de promoció, canvis no desitjats, inseguretat laboral, inconsistència d'estatus

Riscos laborals i salut mental

- Riscos psicosocials. Estrès
- Assetjament psicològic
- Canvis en les condicions de treball
 - Acomiadament
 - Condicions laborals (procedents o no)

Assetjament psicològic. Què és (I)

- Una definició clàssica: H. Leymann
 - Comportament hostil i no ètic dirigit de manera sistemàtica per un o més individus, fonamentalment cap a una persona a la què s'empeny a una situació d'impotència i indefensió en la què se la manté per la persistència de les activitats d'assetjament
 - Definició operativa: presència d'una o més accions d'una relació de 45 (segons el *Leymann Inventory of Psychological Terrorization*), al menys una per setmana i durant més de sis mesos

Assetjament psicològic. Què és (II)

- Accions hostils
 - Sistemàtiques i persistents
 - Adreçades específicament a la víctima
- Asimetria assetjador/víctima
- Discussió
 - Intencionalitat
 - Existència de dany o lesió
 - Freqüència i durada

Assetjament psicològic (III)

Accions hostils

- **Contra la reputació o la dignitat de la persona:** comentaris injuriosos, ridiculització o burla pública del seu aspecte físic, gestos, veu, conviccions personals, polítiques o religioses, estil de vida o qualitat professional
- **Contra l'exercici del treball:** encàrrecs de feina excessiva, difícil, innecessària, monòtona, repetitiva, de major o menor qualificació de la que posseeix, no donar-li cap tipus de feina o no donar-li els mitjans necessaris per a dur-la a terme
- **D'aïllament i rebuig de la comunicació:** refusar la comunicació amb la víctima, restringir-li o prohibir-li la comunicació amb els companys o bé dels companys cap a ella, aïllar el seu lloc de treball
- **Violència verbal, física o sexual:** crits, insults, amenaces, empentes, agressions, que poden persistir fora de la feina

Què no és assetjament

- Riscos psicosocials clàssics que causen **estrès**
- **Conflictes** interpersonals no complicats
- Maltractament o conducta tirànica d'un cap
- Agressions esporàdiques
- Modificacions de condicions de treball
- Trastorns paranoics
- Falsos casos

Assetjament psicològic

Efectes

- MF Hirigoyen
 - Descripció de 200 casos: 67% exclosos del mercat de treball
 - 37% marxat de l'empresa
 - 20% acomiadament per falta
 - 9% acomiadament negociat
 - 7% abandonament feina
 - 1% pre-jubilació
 - 30% alguna incapacitat

Protocol salut mental USL Barcelona (I)

- Notificació amb sol·licitud de valoració i resum del cas
 - USL contacta amb pacient (i notificador si cal)
 - Explica procediment
 - Envia qüestionari amb sobre de retorn
 - Demana informes
 - Estudi qüestionari, documentació i si cal:
 - Concerta visita
 - Aclarir punts
 - Primera orientació a pacient
 - Mai intervenció assistencial
 - Si cal contacte amb metge capçalera, psiquiatre, altres
 - Elaboració informe i tramesa sempre a notificador i pacient
-

Protocol salut mental USL Barcelona (II)

Informe

- Descripció cas
 - Història laboral
 - Història clínica
 - Identificació riscos laborals
 - Conclusió
 - Relació problema de salut mental i treball
 - Riscos identificats
 - Classificació cas
 - Riscos psicosocials
 - Assetjament psicològic
 - Incompliment condicions laborals
 - Trastorn mental de base
-

Protocol salut mental USL Barcelona (III)

Informe

- Recomanacions
 - Al sistema sanitari
 - Metge capçalera
 - Mútua
 - Al sistema preventiu
 - Servei de Prevenció
 - Delegats de prevenció
 - Comitè de Seguretat i Salut
 - Altres
 - Assessorament legal (advocat, sindicat)
 - Inspecció de treball

Salut mental i riscos laborals

Unitat de Salut Laboral de Barcelona

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

 Agència
de Salut Pública

